

Adinekoen aurkako tratu txarrak

Etxean bakarrik eta menpeko

Adineko hainbat pertsonak egoera zaila bizi du egunerokoan, beraien beharretara moldatu gabeko etxeetan bizi direlako eta senideek, gauzak erraztu beharrean, gogor tratatzen dituztelako. Etxean bizi diren adinekoek jasaten dituzten tratu txarrei buruzko ikerketa plazaratu du Eusko Jaurlaritzak.

IRATI SARASUA ARABAOLAZA

Argazkiak: Dani Blanco

“EA BEHINGOZ HILTZEN ZAREN eta bakean bizitzen uzten gaituzun!” edo “ezin duzula hori egin? Bai, egin dezakezu, baina alferra zara!” entzuteak gogorra izan behar du. Adineko pertsonen seme-alaben ahotik entzun izan dituzte halakoak gizarte laguntzaileek.

Argi dago, hori ez da ohikoena, ez du islatzen gizartearen dauden hirugarren adineko pertsona gehienek bizi duten egoera, baina ez

dira kasu bakanak ere. Eusko Jaurlaritzak egin duen *Euskal Autonomia Erkidegoko adinekoen aurkako tratu txarren prebalentziari buruzko azterlana*-ren arabera, Euskal Autonomia Erkidegoan 13.249 pertsona inguru bizi litezke antzeko egoerak pairatuz. Hona azterlanaren emaitzek islatutakoa.

Bakardade eta traba sentimenduak. Bizitzaren azken urteetan askok bizkar gainean

• Adinekoen aurkako tratu txarrak

eraman behar duten zama da. Pertsona aktiboak izatetik euren burua traba moduan ikustera pasatzen dira, eta seme-alaben jarrerak sentipen hori areagotzen die gainera.

Milaka adineko bakarrik bizi dira beraien beharretara ongi moldatu gabeko etxeetan, diru-laguntza eskasarekin eta senideen bisita gutxi jasoz. Etxeko lanetan laguntzeko joaten diren gizarte laguntzaileak dira asteetan ikusten dituzten pertsona bakarrak. “Ez da ohikoena, baina batzuetan zaharren konfiantzazko pertsona bakarrak izaten gara, askotan gu garelako egunean ikusten dituzten pertsona bakarrak eta norbaiti azaldu behar diote barruan duten hori”, adierazi digu adinekoekin lan egiten duen gizarte laguntzaile donostiarrak.

Laguntzaileek gehienez hiru ordu pasa ditzakete edadetuaren etxean, eta bere egoe-

Egungo bizimoduak ez die familiei nahikoa denbora uzten adinekoak behar bezala zaintzeko. Zakar tratatzen dituzte, eta horrek karga moduan sentiarazten ditu edadetuak

raren araberakoa da ordu kopurua. Esan bezala, laguntzailetik aparte bisita gutxi izaten dituzte batzuek, eta askotan bisita horiek ez dira behar bezain goxoak, hotzak baizik, edadetua arrotza bailitzan tratatuz. Bisitak ez izatearen arrazoia, Iñaki Abaunz psikologoaren ustetan, ez da senideen gogo falta, daramagun bizimoduarekin lotzen ditu bai bisita eskasia eta bai bisitetako jarrera desegokia: “Gure bizimoduaren erritmoak ez du horretarako denbora ematen, bisita egiteak eta adineko pertsona bat zaintzeak gure egunerokoa guztiz hausten duelako”. Etxeko lanen, haurren eta lanaren ardurari, bikote harreman eta arazoei, gehitu behar zaie adineko pertsonen zaintza, eta egungo bizimoduak ez die familiei nahikoa denbora uzten adinekoak behar bezala zaintzeko, behar duten arreta eskaintzeko. Horregatik, goxotasunez eta lasaitasunez tratatu beharrean, zakar eta gogorik gabe zaintzen dituzte, eta horrek karga moduan sentiarazten ditu edadetuak.

Hain zuzen, Eusko Jaurlaritzaren ikerketaren arabera, tratu txarren %50 –ohikoena– psikologikoak dira. Elkarrizketatu dugun gizarte laguntzailea bat dator azterketaren ondorio horrekin: “Gehienetan ez dituzte jotzen, baina jarrera ez da egokia izaten eta tratu txar horiek fisikoak baino okerragoak dira, inoiz sendatuko ez den zauria uzten dietelako”.

Hori guztia, noski, ez da lagungarri edade-tuen gogo-aldarte hobetzeko. Tristura, samina eta amorrua bezalako sentimenduak izaten dituzte maiz. “Ea egia den, laster hiltzen naizen eta horrela traba izateari uzten diodan!” moduko esaldiak entzun izan dituzte langileek. Egoera horretan, ezertarako gogorik gabe, beren kabuz mugitzeko gai direnak ere ez dira etxetik irteten, beharrezko gauzak egitera. Bazkalorduetan adibidez, lan gogorra egin behar izaten dute zaintzaileek, jan dezaen lortzeko.

Menpekotasuna onartzea ez da batere erraza. Gogorra da aldaketa: beren burua pertsona aktibo gisa ikustetik, traba direla sentitzera igarotzen dira. Pertsona aktiboak zirenean, senideekin eta lagunekin denbora

Senideen jarrera ezberdina izaten da edadetuaren egoeraren arabera. Dependentsia maila handiena dutenak izaten dira okerren tratatuak, beraien zaintzak dakarrelako ardura handiena.

Etxean bizi diren adinekoei tratu txarrak (EAE)

EAE n 60 urtetik gorako 552.092 pertsona bizi dira.

Kalkulatzen da horietatik 13.249 direla tratu txarrak pairatzen dituztenak.

Tratu txar motak	Biktima eta bizi duen egoera	Tratu txar egilea eta arrazoiak
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Psikologikoa %50 ▶ Zabarkeria %20 ▶ Fisikoak eta sexualak %20 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ezkongabea ▶ %72,6 emakumeak eta %27,4 gizonak ▶ Higiene falta ▶ Bizigarritasun arazoak etxean ▶ Ahaideekin, adiskideekin eta senitartekoekin harremanik ez ▶ Goibeltasuna, antsietatea, tentsioa eta zurruntasuna ▶ Premiazko baliabideak falta zaizkio 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Gizonezkoa (%75) ▶ Biktimaren seme-alabak, 40 urtetik gorakoak (%84) ▶ Denbora falta ▶ Tentsioa ▶ Beldurra ▶ Osasun arazoak ▶ Gizarte harremanetan arazoak ▶ Zaintza eskuz aldatzea nahi du ▶ Erruduntasun sentimendua ▶ Gainkarga

Iturria: Eusko Jaurlaritzako Gizarte eta Enplegu Saila.

gehiago eman zezaketen, gustuko gauzak egiteko aukera zuten eta askok biloben zaintza ere bere gain hartzen zuten. Menpekotasun egoerak, berriz, ia egun osoan etxean egotera behartzen ditu, eta guztiz aldatzen da seme-alabekin eta bilobekin zuten harremana.

Tratu txarren sorrera

Menpekotasun egoeran egon aurretik adineko horiekin izandako harremanak pisua duela azaldu dute senide batzuek. Hala, errain eta suhiek sarri esan ohi diete gizarte laguntzaileei ez dutela pertsona hori zaintzeko gogorik, urtetan gaizki tratatu dituelako. Edonola, gurasoak menpeko direla ikusita, seme-alabek batzuetan zor zaien errespetua galtzen dietela uste dute zaintzaileek, agresibo jartzen direla hainbatetan, eta bisitan joaten direnean gurasoen kexuak entzuteaz aspertu eta denbora luzez berriro ez agertzeko erabakia hartzen dutela.

Faktore askok eragiten du halako jarreretan. Batetik, senideen nekea dago, urteak pasatzen baitituzte edadetuia zaintzen. Eta bestetik, familian aurretik pasatako gauzak daude. Askotan rola aldatzen dituztela uste du gizarte laguntzaileak, seme-alabek aurretik jasotako tratua ematen baitiete gurasoei. Denbora luzean barruan izandako haserrea azaleratzen dute orain, pertsona edadetuak

euren kabuz moldatu ezin daitezkeenean. Baina badaude baita ere, guraso eta aitona-amona onak izan arren, bueltan tratu hori jaso ez dutenak.

Halaber, senideen jarrera ezberdina izaten da edadetuaren egoeraren arabera. Depen-

Etxe askotan ez da inolako berrikuntzarik egin 40 urtean, eta adinekoek arazoak izaten dituzte horregatik. Argazkiko makina arazo horiek saihesteko aukera bat da.

Zahar etxeetan ere, garrantzitsuak dira bisitak

Jaurlaritzaren azterketak ez ditu kontuan hartu zahar etxeak, baina egoitza hauetan ere, etxe partikularretan bezala, egunero adineko pertsonari eguna alaitzera gerturatzen diren senideak daude, astean edo hilean behin agertzen direnak, eta baita inoiz gerturatzen ez direnak ere. Horrek guztiak eragin zuzena du zahararren egoera animikoan. Bisita gutxi edo bat bera ere jasotzen ez dituzten pertsonak tristeago, haserretuago egoten dira. Aldiz, egunero ordubeteko ikustaldia jasotzen dutenak alaiago daude. "Oso egokia da, ordubetez bada ere, beraiekin egotea eta bakarrik ez daudela sentiaraztea", dio Gipuzkoan dagoen zaharren egoitza bateko langileak.

Askotan, bisitak jasotzen ez dituztenek inbidia izaten dute ingurukoek jasotzen dituztela ikusita, eta jarrera berekoa izaten dute. "Besteekin duten harreman eskasaren ondorioz beraien jarrera penagarria izaten da", dio langileak. Indarkeria arazoan atzean batzuetan maitasun falta dagoela sumatuta, familiakoei bisitan joateko eskatzen diete zaintzaileek, senideekin egon ostean zaharren

jarrera hobera aldatzen delako gehienetan.

Langileak aitortu digunez, zaintzaileek beraiek ez dute denbora soberan adinekoak zaintzeko: "Zaintzaileak gara, eta lana ahal dugun ondoen eta euren gustura egiten ahalegintzen gara, baina frustrazio guztia gurekin agertzen dute, zaila baita denekin asmatzea. Gu jotzen saiatzera ere heldu dira". Mundu guztia, dena den, ez dago

prestatuta edadetuak etxean izateko, langile honen iritziz: "Gure buruarekin ondo egon behar dugu horrelako pertsona bati laguntzeko. Ardura handia da, eta ondo prestatuta ez bazaude, oso gogorra egiten da. Guztia ondo antolatzen ez baduzu, ezin duzu aurrera eraman, eta orduan arazoak sortzen dira". Zahar etxeetan baliabideak dituztela dio, adinekoak hobeto zaintzeko eta psikologikoki ere ondo egon daitezen.

dentzia maila handiena dutenak izaten dira okerrren tratatuak, ahulenak izanik beraien zaintzak dakarrelako ardura handiena eta lan gogorrena. Gehien sufritzen dutenak, ordea, dependentzia maila txikiena dutenak dira, guztiaz ohartzen direlako, eta egoera jasangaitza egiten zaie. Jendeak uste du adinekoak haurrak bezalakoak direla eta ez direla egoeraz ohartzen, baina ez da hala eta gizarte laguntzaileak haserretu egiten dira halakoak entzunda.

Asko daki zaharrak, erakutsi beharrak dio esaerak, baina hainbatetan badirudi ahaztu egin dela bere esanahia. Gizarteko jakitunak izatetik eta errespetua eta begirunea jasotzetik, mespretxatzeko eta baztertzeko joera nagusitu da maiz. Ondo dauden bitartean, bilobak zaintzeko ere baliatzen dituzte seme-alabek, baina garai hori amaitutakoan, karga moduan ikusten ditu jendeak eta gizarteak berak alboratzen ditu. "Askotan haurrek ere errespeturik gabe hitz

egiten diete, hori baita etxean ikusi dutena", dio gizarte laguntzaileak. Iñaki Abaunz psikologoak ere gauza bera uste du: "Familia kontzeptua erabat aldatu da, eta gaur egun familia esatean ez dugu eurekin kontatzen, edo gertuko familiaz ari garenean ez behintzat". Hori aldatu behar dela dio Abaunzek, urtetan eman diguten guztia itzuli behar diegula adinekoiei.

Bestalde, ikerketak kontuan hartu dituen tratu txarrak ez dira bakarrik pertsonengandik etortzen eta ohartarazi du helduen beharretara moldatutako baliabideak faltan dituztela hainbat etxek. Esaterako, igogailua, eskailerak igo ezin dituenarentzat; dutxa, baineran sartzeko arazoak dituztenentzat; edota ohe bereziak, ohetik altxatzeko zailtasuna duenarentzat. Aztertutakoren arabera, ordea, igogailurik gabeko eraikinetan bigarren zein seigarren pisuan bizi diren 80 urtetik gorako pertsonak daude, bizilagunek igogailua noiz jarri era-

baki bitartean kalera irteteko 85 eskaileratik gora jaitsi eta igo behar dituztenak. Edadetuak etxebizitzak, orokorrean, ez dira haiek bizitzeko ondo egokituak egoten. Etxe askotan ez da inolako berrikuntzarik egin 40 urtean.

Adineko bikoteen arteko tratua

Adineko pertsonen arteko tratua ez da beti egokia izaten. Bikoteetan arazok sortzen dira, adibidez, kideetako batek menpekotasun maila handia duenean eta besteak zaindu behar duenean. Zahar-tzaroaren buruhausteei gehitzen zaienean bikotekidea zaindu beharra, ondoan beti izan duten pertsona hori ez dute betiko moduan sentitzen, eta horrek haserretzen egin ditzake. Gizarte laguntzaileek tratu txar kasuak ikusi izan dituzte bikoteetan, oihuak eta bultzadak. Hala baieztatu digu zaintzaile donostiarrak: “Bikotekidea hainbeste aldatu izana ez dute ulertzen, eta haien haserrea eta amorrua era agresiboan azaltzen dute. Bikotekidea bere kabuz komunerara joateko gai ez denean, edo premia duela adierazten ez duenean, asko haserretzen dira,

“Gehienetan ez dituzte jotzen, baina jarrera ez da egokia izaten eta tratu txar horiek fisikoak baino okerragoak dira, inoiz sendatuko ez den zauria uzten dietelako”

GIZARTE LAGUNTZAILEA

esanez nahita egiten dutela pixa eta kaka praktetan”.

1.207 elkarrizketatu

EAEEn egin den lehen azterketa da erreportaje honetan azalduko eta Euskal Herriko gainerrako lurraldeetan ez da antzerakorik egin. Gaia lantzeko, 1.207 pertsonarekin izan dira denera, beraien etxeetara joan eta elkarrizketak egin.

Horretarako prestatutako galde-egia izan dute, eta batzuek tratu txarrak pairatzen dituztela onartu dute, baina beste kasu batzuetan elkarrizketatzaileak beraiek ohartu behar izan dira horretaz. Alfonso Gurpegi Gizarte eta Enplegu Saileko zuzendariak dio zaila dela gaia, sarri morbora jotzen dela, eta hori saihestu nahi izan dutenez, kontu handiz egin dutela ikerketa. Azterlanak azalduko ondorio nagusia da

adinekoen %0,9k tratu txarra jasaten dutela, gehienbat emakumeak direla biktimak eta adinean gora joan ahala kasu gehiago ikus daitezkeela. Etorkizunera begira, zahar etxeetan bizi direnak galdekatzera da asmoa, hirugarren adinekoen egoeraz ikuspegi ahalik eta zabalena izateko. ■

publizitatea

Euskara ikasteko Uda Barnetegietan izena emateko deia egin dute Eusko Jaurlaritzak, HABEk eta Euskaltegiek

Uda Barnetegiak oporretan zabalik lemapean Uda Barnetegietako matrikulazio kanpaina aurkeztu dute eta egitasmoaren inguruko datuak eman dituzte. Datorren udan barnetegietako ikasle kopurua handitzea da helburua.

Ez dago zalantzarik euskara ikasi nahi duenarentzat euskaraz egitea dela eraginkorrena, baina euskaraz egiteko aukerak izan behar ditu hiztun horrek. Eta zer hoberik aukera hori sortzeko Uda Barnetegiak baino?

Uda Barnetegiak euskara praktikatzeko sortu ziren, bereiziki ikasturtean zehar euskaltegietan ikasten ari zirenentzat. Eta horrexek jarraitzen du izaten helburu nagusia. Euskara ikasi nahi duten askok, ez daukate

euskara erabili eta praktikatzeko aukerarik euren ingurune hurbilean. Beraz, Uda Barnetegiek eguneko 24 orduetan euskaraz bizi-tzeko aukera ematen diete ikasle horiei.

Euskaltegi ugari eskaintzen dute Uda Barnetegian parte hartzeko aukera: AEK-k, Aurten Baik, Bilbo Zaharrak, Gabriel Arestik, IKAK, Maizpidek eta Ulibarrik. Uda barnetegietan edonork har dezake parte. Baina, parte hartzaile gehienak 31-45 urte artekoak dira. Barnetegiak, berriz, euskara

ohikoa den ingurune linguistikoetan egoten dira eta aukerak ondokoak izan ohi dira: Aduna, Lazkao, Oñati, Arantza, Bakaiku, Lesaka, Zugarramurdi, Forua, Muxika eta Zornotza.

MUNDUORO
euskaraz